

Халқ сўзи

Ўзбекистон —
кељагаги
буюк
давлат

2023 йил — ИНСОНГА ЭЪТИБОР ВА СИФАТЛИ ТАЪЛИМ ЙИЛИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

WWW.XS.UZ • E-mail: Info@xs.uz

2023 йил 11 май, № 96 (8439)

Пайшанба

Сайтмига ўтиш учун QR-кодни телефонингиз орқали сканер қилинг.

КАМБАГАЛЛИКНИ ҚИСКАРТИРИШ ВА БАНДЛИК МАСАЛАЛАРИ МУҲОКАМА ҚИЛИНДИ

Президент Шавкат Мирзиёев 10 май куни камбағалликни қисқартриш ва бандликни ошириш чора-тадбирлари тақдимоти билан танишди.

Маъмурий ислохотлар доирасида бу соҳаларга масъул вазирлик ташкил этилиб, барча ҳуқуқий-ташқирий асослар яратилди. Юртимизда илк бор минимал истеъмол харажатлари қўйилди жорий этилди.

Аҳоли бандлигини таъминлаш учун оилавий тадбиркорликка 15 триллион сўм имтиёзли кредит ва субсидиялар, деҳқончилик учун 200 минг гектар ер ажратилди. Шу даврда 300 мингга яқин тадбиркорлик субъекти ташкил қилиниб, 20 мингга корхона фаолияти кенгайтирилди. Ўтган йили 1 миллион нафар аҳоли камбағалликдан чиқарилди.

Яқинда қабул қилинган Конституциямизда ҳам камбағалликни қисқартриш бўйича давлат ўзига мажбуриятлар олди.

Шу боис йилгида бу борадаги ишларни янги босқичга олиб чиқиш чоралари муҳокама қилинди. Аввал, Камбағалликни қисқартриш ва бандлик вазирлиги ҳудудларда янги харажатли кераклиги таъкидланди.

Салоҳиятли тадбиркорларни қўллаб-қувватлаб, янги иш ўрни яратишга рағбатлантириш масаласи кўриб чиқилди. Бунинг учун улар билан малакали ишчи тайёрлаш бўйича шартнома тузилди. Яъни корхоналарда қўллаб "амалий мономарказ"лар ташкил қилинди. Давлат бунга зарур маблағлар ажратиш билан бирга инфратузилма, кредит, солиқ ва бошқа масалалар бўйича енгилликлар беради. Тадбиркор эса камбағал аҳолини даромадли иш билан таъминлайди.

Мутасаддиларга ушбу тизимни барча туман ва шаҳарларда жорий қилиш бўйича кўрсатма берилди.

Маълумки, камбағалликни қисқартриш бўйича Хитойнинг тажрибаси эътиборга молик. Буни ўрганиш ва янги ёндашувларни ишлаб чиқиш учун яқинда мамлакатимиз делегацияси Хитойда бўлиб қайтди. Камбағалликни қисқартриш ва бандлик вазирлигига у ердан экспертлар жалб қилинди.

Энди Хитой тажрибаси асосида ҳар бир вилоятда биттадан туманни камбағалликдан чиқариш бўйича алоҳида дастур амалга оширилиши белгиланди. Бунда камбағаллик юқори бўлган туманларда йўл-транспорт, электр, алоқа ва туризм инфратузилмасини яхшилаш, кичик ва ўрта шаҳарларни ривожлантириш, маҳалларни сановатлаштиришга эътибор қаратилади. Бош вазир ўринбосарига бунинг учун зарур инфратузилма масаласини ҳал қилиш вазифаси қўйилди.

Жорий йилда оилавий тадбиркорликка 13 триллион сўм кредит ва 1,5 триллион сўм субсидиялар ажратилапти. Шунингдек, камбағалликни қисқартриш ва бандликни таъминлаш бўйича 37 турдаги субсидиялар мавжуд. Лекин уларни ажратиш шартлари оилаларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳолати, лойиҳанинг ўзини ўзи оқлаш мuddатидан қатъи назар, барча учун деярли бир хил. Шу боис кредит ва субсидияларни ҳар бир камбағал оилага алоҳида ёндашув асосида тақдим этиш тақлифи билдирилди.

Камбағалликни қисқартриш ва бандлик вазирлигини халқчил тизимга айлантириш, 100 дан ортиқ ижтимоий хизматларни бевосита маҳалланинг ўзида йўлга қўйиш бўйича топшириқлар берилди.

Ў.А.

Дунё нигоҳи

ҚИЙИН ДАВРЛАР КУЧЛИ ЕТАКЧИЛАРНИ ЮЗАГА ЧИҚАРАДИ

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг шу йил 8 май куни мамлакатимизда бўлиб ўтган конституциявий референдум якунлари бўйича Олий Мажлис палаталари, сиёсий партиялар, суд ва ижро этувчи ҳокимият органлари раҳбарлари ҳамда жамоатчилик фаоллари билан учрашувдаги нутқи халқаро ижтимоий-сиёсий ва эксперт-таҳ-

лил доира вакиллари ўртасида жуда катта резонансга сабаб бўлди.

Таниқли хорижлик экспертларнинг таъкидлашича, мuddатидан илгари президентлик сайловини ўтказиш янгиланган Конституция қоидаларига тўла мос келади ва Ўзбекистонда амалга оширилаётган кенг қўламли ислохотларнинг мантиқий давоми ҳисобланади.

Павел БЕЙДА, Польша Сейми депутати, "Польша — Ўзбекистон" парламентларо гуруҳи ҳамраиси:

тарбияси, фан ва туризмин ривожлантириш дастурлари олдиндан тақдим этилган ва тасдиқланган. Ҳолбуки, Конституция ана шу энг муҳим йўналишларни яқиний ҳал этиш ва шу мустақам асосда мамлакатни ривожлантиришнинг истиқболдаги мақсад ва вазифаларини белгилашга қаратилган.

Албатта, бугунги кунда Ўзбекистонда, айниқса, давлатни ижтимоийлаштириш, ёшларга оид сиёсат, инклюзив таълим, инсон ҳуқуқларини ҳурмат қилиш, унинг диний, этник ва ижтимоий мансублигини таъминлаш борасидаги чуқур ўзгаришлар кўзга яққол ташланади. Шунингдек, янгиланган Конституция мамлакатнинг дунёвий давлат мақомини кафолатлайди.

Ўзбекистон Президенти Шавкат Мирзиёевнинг қонун устуворлигини таъминлаш учун мустақам замин яратишдаги ролини ортиқча баҳолаш шарт

➔

Ўзбекистон Республикасининг ҚОНУНИ Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига тадбиркорларнинг банк ҳисобварақларидаги пул маблағлари дахлсизлигини таъминлашга қаратилган қўшимча ва ўзгартишлар киритиш тўғрисида

Қонунчилик палатаси томонидан 2023 йил 31 январда қабул қилинган

Сенат томонидан 2023 йил 3 майда маъқулланган

Кейинги йилларда тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлашга қаратилган кенг қўламли ислохотлар натижасида хусусий мулкни, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ишончли ҳимоя қилишнинг янги механизмлари жорий этилди. Шунингдек тадбиркорлик фаолиятига қонунга хилоф равишда аралашганлик ва тўсқинлик қилганлик ҳамда хусусий мулкдорларнинг ҳуқуқларини бузганлик учун жавобгарлик чоралари кўчатирилди.

Бироқ бугунги кунда тадбиркорлик субъектларининг банк ҳисобварақларидан пул маблағларини қонунга хилоф равишда ўтказиш ёки олиб қўйиш ёхуд ортиқча ундирилган пул маблағларини ўз вақтида қайтармаслик ҳолатлари мавжуд бўлиб, бундай ҳолатлар учун эса жавобгарлик чоралари аниқ белгиланмаган.

Ушбу Қонун билан тадбиркорлик субъектларининг банк ҳисобварақларидан пул маблағларини қонунга хилоф равишда ўтказганлик ёки олиб қўйганлик ёхуд ортиқча ундирилган маблағларни ўз вақтида қайтармаганлик учун жавобгарлик чораларини белгилаш мақсадида Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига тегишли қўшимча ва ўзгартишлар киритилмоқда.

Ушбу Қонун тадбиркорлик субъектларининг қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг ҳуқуқий чораларини кўчатиришга ва уларнинг мулкий ҳуқуқларини дахлсизлигини ҳуқуқий жиҳатдан ҳимоя қилиш самарадорлигини оширишга хизмат қилади.

1-модда. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 22 сентябрда қабул қилинган 2012-ХII-сонли Қонуни билан тасдиқланган **Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг** (Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Ахборотномаси, 1995 йил, № 1, 3-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг Ахборотномаси, 1996 йил, № 9, 144-модда; 1997 йил, № 2, 56-модда; № 9, 241-модда; 1998 йил, № 5-6, 102-модда; № 9, 181-модда; 1999 йил, № 1, 20-модда; № 5, 124-модда; № 9, 229-модда; 2000 йил, № 5-6, 153-модда; 2001 йил, № 1-2, 23-модда; № 9-10, 165-модда; 2002 йил, № 9, 165-модда; 2003 йил, № 1, 8-модда; № 9-10, 149-модда; 2004 йил, № 1-2, 18-модда; № 9, 171-модда; Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси палаталарининг Ахборотномаси, 2005 йил, № 9, 314-модда; № 12, 417, 418-моддалар; 2006 йил, № 6, 261-модда; № 12, 656-модда; 2007 йил, № 4, 158, 166-моддалар; № 6, 248-модда; № 9, 416, 422-моддалар; № 12, 607-модда; 2008 йил, № 4, 187, 188, 189-моддалар; № 7, 352-модда; № 9, 485, 487, 488-моддалар; № 12, 640, 641-моддалар; 2009 йил, № 1, 1-модда; № 4, 128-модда; № 9, 329, 334, 335, 337-моддалар; № 12, 470-модда; 2010 йил, № 5, 176, 179-моддалар; № 9, 341-модда; № 12, 471, 477-моддалар; 2011 йил, № 1, 1-модда; 2012 йил, № 4, 108-модда; № 9/1, 242-модда; № 12, 336-модда; 2013 йил, № 4, 98-модда; № 10, 263-модда; 2014 йил, № 1, 2-модда; № 5, 130-модда; № 9, 244-модда; № 12, 343-модда; 2015 йил, № 6, 228-модда; № 8, 310, 312-моддалар; № 12, 452-модда; 2016 йил, № 4, 125-модда; № 9, 276-модда; № 12, 383, 385-моддалар; 2017 йил, № 3, 47-модда; № 6, 300-модда; № 9, 506, 510-моддалар; 2018 йил, № 1, 4-модда; № 4, 218, 224-моддалар; № 7, 430-модда; № 10, 679-модда; 2019 йил, № 1, 3, 5-моддалар; № 3, 161-модда; № 5, 259, 267, 268-моддалар; № 7, 386-модда; № 8, 471-модда; № 9, 592-модда; № 11, 787-модда; № 12, 880-модда; 2020 йил, № 1, 4-модда; № 3, 204-модда; № 7, 449-модда; № 10, 593-модда; № 11, 651-модда; № 12, 691-модда; 2021 йил, № 1, 5, 14-моддалар; № 2, 142, 144-моддалар; № 3, 217-модда, 4-сонга илова; № 8, 800, 803-моддалар; № 10, 966, 968, 973-моддалар; № 12, 1193-модда; 2022 йил, № 2, 81-модда; № 3, 215, 216-моддалар; № 4, 337-модда; № 5, 464, 466-моддалар; № 6, 575-модда; № 10, 981-модда) **XIII боби** қўйидаги мазмундаги **192¹²-модда** билан тўлдирилсин:

(Давоми 2-бетда).

Марказий сайлов комиссиясида

ПРЕЗИДЕНТ САЙЛОВИ УЧУН САЙЛОВ КАМПАНИЯСИ БОШЛАНДИ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2023 йил 8 майдаги "Мuddатидан илгари Ўзбекистон Республикаси Президентини сайловини тайинлаш тўғрисида"ги Фармони билан 2023 йил 9 июль куни мuddатидан илгари Ўзбекистон Республикаси Президентини сайлови ўтказилиши белгиланди.

Сайлов кодексига Ўзбекистон Республикасининг Конституциявий Қонуни билан киритилган ўзгартиришларга кўра Ўзбекистон Республикаси Президентини мuddатидан илгари Ўзбекистон Республикаси Президентини сайловини тайинлаган тақдирда, сайлов Сайлов кодексига тўлиқ мувофиқ ҳолда икки ой ичида ўтказилиши белгиланган. Бунда сайловга тайёргарлик кўриш ҳамда уни ўтказишга доир тадбирларни амалга ошириш мuddатлари Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссияси томонидан белгиланган.

Кеча Марказий сайлов комиссиясининг мuddатидан илгари Ўзбекистон Республикаси Президентини сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш билан боғлиқ ташқирий масалаларга бағишланган мажлиси бўлиб ўтди.

Мажлисда сайлов кампаниясини эълон қилиш ва сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича Календарь режани тасдиқлаш масаласи кўриб чиқилди. Жорий йил 9 июль куни бўлиб ўтадиган Ўзбекистон Республикаси Президентини сайлови учун сайлов кампанияси 10 майдан бошланиши белгиланди.

Сайловни ўтказиш билан боғлиқ қонунчиликда белгиланган тадбирларнинг босқичма-босқич амалга оширилишини таъминлаш муҳим аҳамият касб этади. Шу мақсадда мажлисда сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича Календарь режаси тасдиқланди.

Мазкур режада мантиқий изчилик асосида қонунчиликка мувофиқ амалга оширилиши лозим бўлган тадбирлар ва уларни амалга ошириш мuddатлари белгиланди. Хусусан, Календарь режага мувофиқ сайлов жараёнининг 7 та йўналиши бўйича 51 та тадбир назарда тутилди.

Календарь режа сайлов кампаниясини қонун талабларига риоя қилган ҳолда очик ва ошкора, тўғри ҳамда самарали ташкил этиш, мавжуд куч ва имкониятларни оқилона тақсимлаш ва сафарбар этишни таъминлайди.

Календарь режа сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича қонунчиликда белгиланган тадбирларнинг мантиқий изчиликда тизимли равишда амалга оширишга хизмат қилади.

Сайловга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича тадбирларнинг тартиби, босқичлари ҳамда мuddатлари ҳақидаги ахборот сайловчилар ва сайлов жараёнининг бошқа иштирокчиларига белгиланган тартибда Марказий сайлов комиссиясининг расмий веб-сайтида ва бошқа оммавий ахборот воситаларида эълон қилиш йўли билан етказилиши белгилаб олинди.

«Халқ сўзи».

Таҳлил

ИНСОН МАНФААТЛАРИ

— амалга оширилган конституциявий ислохотнинг бош мақсади

Президент Шавкат Мирзиёевнинг 8 май куни Олий Мажлис палаталари, сиёсий партиялар, суд ва ижро этувчи ҳокимият органлари раҳбарлари ҳамда жамоатчилик фаоллари билан референдум якунларига бағишлаб ўтказилган учрашувдаги нутқи сиёсий шарҳловчилар, экспертлар, мамлакатимиз аҳолиси томонидан катта қизиқиш билан ўрганилмоқда. Бу бежиз эмас, албатта. Давлатимиз раҳбари ўз нутқида Ўзбекистонимизнинг яқин келажадаги тараққиёт режалари, устувор вазифалари ва сиёсий йўналишларини белгилаб берди.

Шу йил 30 апрель куни ўтказилган муҳим тарихий сиёсий тадбир — янги тахрирдаги Конституция лойиҳаси бўйича референдумда халқимиз ўз келажаги, мамлакатимиз эртаси учун овоз берди. Айнан шу кун тинчлик ва инсон кадрини чуқур англайди-

ган эл-юртимиз демократия, эркинлик ва тенглик, ижтимоий адолат ва бирдамлик гояларига садоқатини яна бир бор амалда тасдиқлади.

Шу тарихқа Ўзбекистон Конституциясида мамлакатимизнинг "дунёвий ва ижтимоий давлат" сифатидаги мақоми

белгилаб қўйилди, ўзбек халқининг фаровон келажакини таъминлашга қаратилган эркин бозор иқтисодининг асослари мустақамланди, Президентнинг айрим ваколатлари парламентга тақдим этилиши орқали демократлашув жараёни жадаллаштирилди, интеллектуал мулкдан тортиб

инклюзив таълимгача бўлган муҳим ҳуқуқлар кафолатланди. Давлат фуқаролар ҳақ-ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, манфаатларини ҳимоя қилиш бўйича қатор мажбуриятларни ўз зиммасига олди.

➔

Сенат қўмитасида

ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЁТНИ ЎҚИТИШ ИШЛАРИДА КАМЧИЛИКЛАР АНИҚЛАНДИ

Олий Мажлис Сенатининг Фан, таълим ва соғлиқни сақлаш масалалари қўмитасида "Давлат тили тўғрисида"ги Қонун ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йилнинг 20 октябрда қабул қилинган "Мамлакатимизда ўзбек тилини янада ривожлантириш ва тил сиёсатини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонида белгиланган вазифалар бўйича амалга оширилган ишлар Бухоро вилояти мисолида муҳокама қилинди.

Таъкидланганидек, Бухоро вилоятида олиб борилган ўрганишлар давомида она тили ва адабиёт фани ўқитувчиларининг малакасини ошириш бўйича вазифаларнинг бажарилиши, олис ҳудудлардаги мактабларнинг фан бўйича мутахассис билан таъминланиши, дарсларнинг сифати, она тили ва адабиёт фани ўқитувчилари

рени қайта тайёрловдан ўтказиш тизими ва мактабларда дарс таҳлилининг юритилиши, ўқувчиларга "Она тили" дарсликлари ва бошқа ўқув адабиётларининг етказилиши ва улардан машгулотлар давомида фойдаланиш ҳолати атрофлича таҳлил қилинди.

Вилоятдаги 534 та умумтаълим муассасасида жами

28 минг 248 нафар педагог ходим фаолият кўрсатмоқда. Уларнинг 2 минг 313 нафари она тили ва адабиёт фани ўқитувчилари бўлиб, 2 минг 307 нафари олий маълумотли, 6 нафари тугалланмаган олий маълумотли педагоглардир.

Вилоятдаги умумтаълим муассасаларида 321 минг 839 нафар ўқувчи таҳсил олмақда. Ўқувчиларга тарқатилган дарсликлар ва мактаб кутубхоналарида сақланаётган дарсликлар сони 372 минг 650 та. Айни пайтда ўқувчиларнинг дарсликлар билан таъминланиш ҳолати 117,8 фоизни ташкил этмоқда.

➔

Фракцияларда

ДАВЛАТ ДАСТУРИНИНГ БИРИНЧИ ЧОРАҚДАГИ ИЖРОСИ ҚАНДАЙ?

Сиёсий партияларнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатасидаги фракцияларининг ййгилишлари бўлиб ўтди. Уларда 2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегиясини "Инсонга эътибор ва сифатли таълим йили"да амалга оширишга оид Давлат дастурининг 2023 йил биринчи чорақдаги ижроси юзасидан Вазирлар Маҳкамасининг ҳисоботи эшитилди.

Тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси фракцияси аъзолари, асосан, иқтисодиётни жадал ривожлантириш ва юқори ўсиш суръатларини таъминлаш, адолатли ижтимоий сиёсат юритиш, таълим, маданият, туризм ва инсон капиталини ривожлантиришнинг устувор йўналишлари бўйича амалга оширилган ишларга эътибор қаратди.

Тақдим этилган ҳисоботга кўра ўтган даврда бу борада кенг қамровли ишлар амалга оширилган. Хусусан, миллий иқтисодиёт барқарорлигини таъминлаш ва янги ички маҳсулотда саноат улушини оширишга қаратилган сиёсат давом эттирилиб, саноат маҳсулотларини ишлаб чиқариш ҳажминини 1,4 баробар ошириш мақсад қилиб олинди.

Биргина иқтисодиётни электр энергияси билан узлуқсиз таъминлаш ҳамда "яшил иқтисо-

диёт технологияларини барча соҳаларга фаол жорий этиш, иқтисодиётнинг энергия самарадорлигини 20 фоиз ошириш ва ҳавога чиқариладиган зарарли газлар ҳажминини 10 фоизга қисқартриш мақсадида 4,5 минг МВт қувватга эга 11 та йирик лойиҳани яқинда етказиш бўйича тармоқ жадвали тасдиқланиб, бу борада ишлар тизимли равишда олиб борилаётди.

Шунингдек, рақамли иқтисодиётни асосий "драйвер" соҳага айлантириш мақсадида "Рақамли технологиялар ва сўний интеллект соҳасидаги илмий-тадқиқот ишларини амалга ошириш дастури" тасдиқланди.

➔

ИНСОН МАНФААТЛАРИ

— амалга оширилган конституциявий ислохотнинг бош мақсади

Ушбу конституциявий референдум туфайли халқ ва давлат ўртасидаги “ижтимоий келишув” янгилашди ва янада мустақамланди. Янги тахрирдаги Конституциянинг қабул қилиш учун сайловчиларнинг 90 фоиздан зиёди овоз берди. Бу — халқимизнинг ўз Президентига ишончи юксаклигидан, олиб борилаётган сиёсатни қўллаб-қувватлаётганидан, давлатимизнинг ижтимоий ва қонунчилик сиёсати изчил давом этишига чин дилдан умид қилаётганидан, энг муҳими, аҳолининг сиёсий онги, ҳуқуқий маданияти ва дунёқарши сезиларли даражада юксалганлигидан далолатдир. Шунингдек, референдум натижалари бошланган ислохотларга халқимиз томонидан берилган муносиб баҳо бўлиб, эндиликда янги Ўзбекистонни барпо этиш учун навбатдаги дадил қадам ташланди, десак, янглишмаган бўлаемиз.

Чинакам халқ Конституцияси

Конституциямиз лойиҳасини муҳокама қилишдан бошлаб то уни қабул қилгунча бўлган даврда ўтказилган умумхалқ муҳокамаларида миллионлаб юртдошларимиз фаол иштирок этди. Шу нукта назардан қараганда, янгилашган Конституциямизнинг чинакам муаллифи халқимиз бўлди, деб айтишга асосларимиз бор. Халқимиз конституциявий ислохотлар тарафдори эканлигини амалда исботлади. Конституциявий қонун лойиҳаси бўйича умумхалқ муҳокамаларида 223 мингга яқин таклифлар келиб тушганлиги ва улар асосида лойиҳа такомиллаштирилиб, маромига етказилгани, хусусан, таклифларнинг ҳар тўртасидан биттаси лойиҳадан жой олганлиги фикримизнинг яққол далили бўла олади.

Конституциянинг моддалари амалдаги 128 тадан 155 тага қўлайиб, нормалари 275 тадан 434 тага ошгани, яъни Асосий Қонунимизнинг 65 фоиз матни халқимиз таклифлари асосида янгилагани, инсон ҳуқуқ ва эркинликларига оид қондалар уч ярим бараварга қўлайгани ҳам халқимизнинг сиёсий онги ва маданияти ошганлигини намойён этди.

Мухтасар айтганда, халқимиз Конституция халқни миллатни миллат қилдиган пойдевор эканлигини англаб етди.

Бугун Ўзбекистон марраи жуда баланд олгани ҳеч кимга сир эмас. Чунки глобаллашув жараёнининг шиддати, ҳақиқатда содир бўлаётган воқеа ва ҳодисаларнинг ривожланиш динамикаси шуни тақозо этмоқда. Хар бир соат, хар бир кундан самарали, унутили фойдаланиш сув ва ҳаводек зарур. Янгилашган Конституция мамлакатнинг узоқ муддатли тараққиёт стратегияси, умуман, юрт ва халқнинг эртанги фаровон ҳаёти учун мустақам ҳуқуқий асос бўлади.

Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг сиёсий иродаси билан бошланган ўзгаришлар шабдаси халқимизга чинакам эрк берди, унинг қадрини юксакка кўтарди. Халқимиз бундан қанчалик қўлайиб турибди. Ва шунга яраша халқимизнинг дунёқарши ҳам тобора кенгайиб бормоқда.

Хар қандай ислохотлар ё давлат тизими ўзгартиришга, ё аҳоли турмуш даражасини оширишга, ё иқтисодий ривожлантиришга қаратилганлиги билан фарқланишига кўп бора гувоҳ бўлганмиз. Лекин Ўзбекистонда 2016 йилдан бошланган ислохотлар бутунлай бошқача

баробар қўлайирилмоқда. Мамлакатимизда 2 миллион 200 мингдан зиёд оилалар ижтимоий қўмакка муҳтож эканлигини, аҳолининг 55 фоизи ёшлардан иборатлигини инобатга олсак, бу мажбуриятларни амалда таъминлашнинг ўзи бўлмайди. Бунга, Президентимиз таъкидлаб ўтганидек, Давлат бюджетидан хар йили қўшимча 30 — 40 триллион сўм ажратиш керак бўлади. Бунинг ҳисобидан, хар йили юзлаб янги боғчалар, мактаб ва шифоналар қурилади.

Давлатимиз раҳбари ўз нутқидан янги тахрирдаги Конституциянинг муқаддима қисмига киритилган “Ўзбекистон — ижтимоий давлат” таърифига алоҳида эътибор қаратди. Дарҳақиқат, янгилашган Конституцияда жуда муҳим ижтимоий масалалар ўз аксини топган. Жумладан, Бош қомусимизда алоҳида модда сифатида киритилган таълим соҳаси жамиятимиздаги энг долзарб, ислохотлар талаб этадиган йўналишлардан бири ҳисобланади. Биринчи навбатда, ўқитувчилар мақомини кўтариш, уларнинг кадр-қиммати юксакка олиб чиқиш Конституцияда ифодаланмоқда. Устоз-мураббийлар қадрланган давлатда эса ёш авлодни хар томонлама етук инсон қилиб тарбиялашга замин яратилади. Ўқитувчиларнинг вазифаси — баркамол авлодни тарбиялаш билан бирга, миллий қадриятларимиз, аъёнларимизни авлоддан-авлодга олиб ўтувчи мутахассислар тайёрлаш. Шу боис уларнинг ҳуқуқ ва эркинлиги қонун билан мустақамланмоқда.

Янги тахрирдаги Конституцияда олий таълим соҳасига ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Масалан, олий таълим муассасалари мустақиллиги, академик ва молиявий мустақиллик, уларнинг ўқув дас-

қийфа касб этди. Ислохотлар марказида инсон турганлиги, қолган барча янгилашлар мана шу инсоннинг атрофида кенгайлиб бутун дунё учун янглик бўлди, деб айтишга тўла асослар бор. Шунинг учун ҳам ислохотлар негизидан намойён бўлган инсон нафақат ҳаёти ўзгаришини, балки бутун таваққури янгилашини, ўз ҳуқуқлари Конституция даражасида таъминланганини истиш табиий.

Инсон — жамият — давлат

Давлатнинг қудрати унинг табиий бойликларига ҳарбий кучи, иқтисодий имкониятлари билан ўлчанадиган замоналар орт-

Конституциявий референдум туфайли халқ ва давлат ўртасидаги “ижтимоий келишув” янгилашди ва янада мустақамланди. Янги тахрирдаги Конституциянинг қабул қилиш учун сайловчиларнинг 90 фоиздан зиёди овоз берди. Бу — халқимизнинг ўз Президентига ишончи юксаклигидан, олиб борилаётган сиёсатни қўллаб-қувватлаётганидан, давлатимизнинг ижтимоий ва қонунчилик сиёсати изчил давом этишига чин дилдан умид қилаётганидан, энг муҳими, аҳолининг сиёсий онги, ҳуқуқий маданияти ва дунёқарши сезиларли даражада юксалганлигидан далолатдир.

да қолди. Бугун халқнинг, энг аввало, турмуш даражаси, ҳуқуқлари, интелекти, дунёқарши, таваққури оламини қараб баҳо бериш урфага айланди. Инсон таваққури, унинг ҳаётдан розилик даражаси, ҳақ-ҳуқуқларининг сўзсиз таъминлангани асосий мезон сифатида қаралмоқда. Шу маънода, бугун Ўзбекистон тутган йўл инсонни қадрлашга, уни рози қилишга қаратилганлиги билан аҳамиятлидир. Конституцияни янгилаш эътижи ҳам шу талабдан келиб чиқди. Ўзбекистонда, аввало, инсон қадри биринчи ўринга кўтарилди.

Шу жиҳатдан бугун Ўзбекистоннинг янгилашган Конституциясига “инсон — жамият — давлат” тамойили киритилганлиги беҳиз эмас. Инсон таваққурининг махсус йашаш шароитлари кафолатланади. Ҳеч ким эътибордан четда қолмайди. Бир инсон муаммоси бутун жамиятнинг муаммоси, деб қаралади. Инсонлар ўз ташвиш ва қийинчиликлари билан ёлғиз қолдирилмайди. Аслида, инсонга бўлган бундай муносабатни биз кейинги йилларда ўз қўшимиз билан қўриб, гувоҳ бўлиб турибмиз. Сўнги олти йилда Ўзбекистонда қанчадан-қанча уй-хойлар барпо этилди. Одамлар биринчи марта ўзларининг ҳаёти, яшаш шарт-шароити давлат учун муҳим эканлигига ишонч ҳосил қилди.

Самарали ва яхши бошқарув

Конституциявий ислохот бугунги ва истикболдаги муваффақиятли ва барқарор тараққиётнинг зарурий ҳуқуқий шарт ва асосидир. Хусусан, у “самарали ва яхши бошқарув” тизимини жорий этишнинг муҳим воситаси сифатида ҳокимият тarmoқлари ўртасидаги ўзаро тийиб туриш ва мувозанат тизимини мустақамлаш, ҳисобдорлик, очиқлик, ошқоралик ва шаффофликни оширишга ёрдам берувчи конституциявий қоидаларни ўрнатади. Бошқарув сифати ва самарадорлигини оширишга қаратилган ушбу ўзгаришлар сиёсий тизим барқарорлигини таъминлашга хизмат қилади.

Бу эса, ўз навбатида, иқтисодий ривожлантиришга фойда келтириб, натижада сармоя киритиш ва тараққиётни таъминлаш учун қўлай ва барқарор муҳит яратилади. Бунга, энг аввало, “Янги Ўзбекистон — халқчил ва инсонпарвар давлат” ғояси ва “инсон — жамият — давлат” тамойилини ҳаётга фаол татбиқ этиш, Президент, парламент ва ҳукумат ўртасида ваколатларни аниқ тақсимлаш, ҳокимиятлар бўлиниши тизимидан ўзаро тийиб туриш ва мувозанатни мустақамлаш, эркин ва адолатли фуқаролик жамиятини ривожлантириш, замонавий халқаро ҳам-жамиятда ўзининг муносиб ўрнини топиш орқали эришилади.

Янгилашган Конституция янги Ўзбекистон раванқининг ҳуқуқий пойдеворини мустақамлашга қаратилган ва бу жаҳон таърихасига мос табиий жараёндир. Бир ҳақиқатни теран билишимиз, англашимиз шарт. Конституцион ислохотлар замирида, аввало, юртдошларимизга муносиб ҳаёт даражасини яратиш, ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя этиш, ўлим жазосини тақиқлаш, ҳу-

сусий мулк ҳуқуқини кафолатлаш, қийноққа солишларнинг олдини олиш, суд қарорисиз мажбурий ушлаб туришга барҳам бериш, тазйиқлар, таъқирларга чек қўйиш, тadbиркорликка ғов бўладиган хар қандай иллатлар билан муроса қилмаслик каби инсонпарвар мақсадлар мужассамлашган. Энг муҳими, энди ислохотларимиз йўлидан ҳеч қачон ортга қайтилмайди, “инсон — жамият — давлат” деган янги тизим асосида фақат ва фақат олдинга қараб борамиз.

Янгилашган Конституциямизнинг биринчи моддасида Ўзбекистон — суверен, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий давлат, деб қатъий белгилаб қўйилгани тарихий аҳамиятга эга. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, халқимизнинг хоҳиш-иродаси билан Асосий Қонунда муҳрланган бу принциплар — мамлакатимизнинг тараққиёт йўли ва тақдирини, унинг келажagini белгилаб берган ушбу “бешта устун” ҳеч қачон ўзгартирилмайди. Зеро, бу тамойиллар фақат ва фақат халқимиз, Ватанимиз манфаатларини ҳимоя қилишни, тенгсиз ва буюк неъмат — мустақиллигимизни асраб-авайлаш, уни янада мустақамлаш ва келгуси авлодларга мерос қилиб қолдиришни кўзлайди.

Мустақиллик — олий қадрият

Давлат мустақиллигини мустақамлаш, тинчлик ва барқарорлиқни асраб қолиш оиниш эмас. Бунинг учун машаққатли меҳнат талаб этилади. Давлатимиз раҳбари бу борада қатор вазифаларга тўхталиб ўтди.

Янгилашган Конституция янги Ўзбекистон раванқининг ҳуқуқий пойдеворини мустақамлашга қаратилган ва бу жаҳон таърихасига мос табиий жараёндир. Бир ҳақиқатни теран билишимиз, англашимиз шарт. Конституцион ислохотлар замирида, аввало, юртдошларимизга муносиб ҳаёт даражасини яратиш, ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя этиш, ўлим жазосини тақиқлаш, хусусий мулк ҳуқуқини кафолатлаш, қийноққа солишларнинг олдини олиш, суд қарорисиз мажбурий ушлаб туришга барҳам бериш, тазйиқлар, таъқирларга чек қўйиш, тadbиркорликка ғов бўладиган хар қандай иллатлар билан муроса қилмаслик каби инсонпарвар мақсадлар мужассамлашган. Энг муҳими, энди ислохотларимиз йўлидан ҳеч қачон ортга қайтилмайди, “инсон — жамият — давлат” деган янги тизим асосида фақат ва фақат олдинга қараб борамиз.

Биринчидан, миллий ҳавфсизликни таъминлаш, Қуроли Кучлар жанговар салоҳиятини оширишга қаратилган ишлар янги босқичга олиб чиқилади.

Иккинчидан, “хавфсиз шаҳар”, “хавфсиз маҳалла”, “хавфсиз кўча” концепциялари жадал амалга оширилади.

Учинчидан, тотувлик, миллатларо дўстлик ва бағрикенглик муҳитини янада мустақамлаш учун бор куч ва имкониятлар сафарбар этилади. Негаки, айнан миллатларо тотувлик 130 дан зиёд миллат ва элатлар истиқомат қиладиган Ўзбекистонимизнинг энг катта бойлиги.

Тўртинчидан, дунёдаги ҳозирги мураккаб вазиятда Ўзбекистон тинчликсевар ташқи сиёсатни давом эттириб, узоқ ва яқин давлатлар билан дўстлик алоқаларини, барча соҳада ўзаро ҳамкорликни ривожлантириб бораверади. Ўзбекистон Республикаси ўз мустақиллиги ва суверенитетини таъминлаш мақсадида фақат миллий манфаатлардан келиб чиққан ҳолда бундан бўён ҳам ўзи танлаган мустақил тараққиёт йўлида ташқи сиёсатини қатъий давом эттиради.

Президентимиз нутқидан мустақиллиқни асраб-авайлаш ҳақида жуда муҳим фикрлар билдирилди. Тўғри-да, бир асрдан ошадиган вақт мобайнида мутелик исқан-жасида яшаб келган халқимиз XXI аср бўсағасида эрк ва озодликка эришиши ахир осон бўлдими? Эрк йўлида не-не аждодлар қони тўқилди. Истиклолни жуда жўн қабул қилганлар, энди эркимиз ўз қўлимизда, эртаданок дориламон давр бошланади, деб ғойибдан тўқиллик қўтишганига ҳам гувоҳ бўлдик. Баъзи бировларга ўтиш даври, бу — фаровон ҳаёт оstonаси эмас, балки унғача бўлган машаққатли масофалар майдони эканини англагунга қадар муайян муддат керак бўлди. Истиклол фақат сиёсатдаги собитлик, адолатлик, халқимизнинг метин иродаси ва жасорати туфайли мустақамланди.

Ўзбекистон ташқи сиёсатда ҳам ўзининг, ҳам ўзгаларнинг манфаатини ҳурмат қилади, суверенитетини қадрлайди. Қадрласанг — қадр топасан, дейди халқимиз. Хар нарсанинг қадрини билиш учун, шубҳасиз, унинг моҳиятини англаш керак. Мустақиллиқнинг моҳиятини маърифатсиз англаб бўлмайди. Чунки маърифатсиз мустақиллиқнинг ўзи бўлмайди. Бўлган тақдирда ҳам у мустақиллик эмас, куллиқнинг бошқа шаклидаги кўриниши бўлади, холос.

Айтмоқчимизки, истиқлолга биз осонликча эришганимиз йўқ. Бир юз ўттиз йил давомида кўп қурбонлар берилди. Жуда кўп. Тарихга бир қур назар солсангиз, юрак зирқираб кетади. Улар ҳам сиз билан биз каби орзуаманд одамлар эди. Аксариятининг болалари ортидан изиллаб

ларга эришиш йўлида хусусий секторни қўллаб-қувватлаш, солиқ маъмурчилигини янада соддалаштириш, давлатнинг иқтисодийдаги иштирокини камайитириш борасидаги ишлар жадал давом эттирилади. Бошқа томондан, қишлоқ ва сув ҳўжалиги, саноат, энергетика, транспорт, қурилиш соҳаларига катта-катта инвестициялар жалб қилиниши талаб этилади.

Янги босқич — янги вазифалар

Ўзбекистонда нафақат иқтисодий ислохотлар давом эттирилади, балки жамиятда қонун устуворлигини таъминлаш учун ҳам қатъий чоралар қўрилади. Зеро, Конституцияда илк бор мамлакатимизга ҳуқуқий давлат деган таъриф берилгани беҳиз эмас. Бу — авваламбор, барча соҳада қонун устуворлиги таъминланади, дегани. Президентимиз қайд этганидек, бундан бўён, қонунлардаги ноангиқликлар инсон фойдасига ҳал қилинади.

Шу билан бирга, инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш учун судларнинг одил ва мустақил иш юритишини, албатта, амалда таъминлашнинг зарур. Шу мақсадда, Конституцияда ҳеч ким суд қарорисиз 48 соатдан ортиқ ушлаб турилиши мумкин эмаслиги белгиланди. Эркинликни чеклашга фақат суд қарори асосида йўл қўйилиши ҳақидаги қоида мустақамланди. Айбланувчига ўзига қарши кўрсатма бермаслик, яъни “сукут сақлаш” ҳуқуқи биринчи марта алоҳида белгилаб қўйилди. Адвокатлар мақоми оширилиб, уларнинг терговчи ва прокурор билан тенг ваколатга эга экани қайд этилди.

Албатта, Асосий Қонунга киритилган бу илгор янгиликларни амалда жорий этиш осон бўлмайди. Бунинг учун юртдошларимизнинг ўзлари ҳам қонуний ҳуқуқлари учун курашлари талаб этилади. “Қарс икки қўлдан чиқади”, деганларидек, терговчи, прокурор, судья, адвокатларнинг билим ва малакаси, маънавий дунёсини юксаклаштириш билан бирга, аҳолининг ҳам ҳуқуқий маданиятини ошириш, дунёқаршини ўзгартириш талаб этилади.

Тадбирнинг энг кульминацион нуктаси — Президент сайловининг муддатидан илгари ўтказилишининг эълон қилиниши бўлди, десак, қўнчилик фикримизга қўшилиш керак. Давлатимиз раҳбарининг мардчилигини қарангки, ўз ваколатларининг қолган уч ярим йиллик давридан ўз ташаббуси билан воқеа кенди. Ва бунинг ўзига яраша сабаблари келтирилди.

Авало, Конституция янгилашганидан кейин халқнинг ишончли маъдантини олиш учун дадил қадам ташланди. Ваҳоланки, ҳуқуқий жиҳатдан давлат раҳбари Президентлик муддатини охиригача ижро этишига ҳеч нараса монелик қилмаётгани. Шунга қарамай, Асосий Қонунга мувофиқ, ҳокимиятнинг барча бўғинлари ислох қилиниб, улар ўртасидаги муносабат ва мувозанат жиҳидий ўзгаргани инобатга олинди. Қолаверса, янгилашган Конституция Президент, парламент, ҳукумат, вазирлар, ҳокимлар олдиға чекитириб бўлмайдиغان янги сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий вазифаларни, янги марраларни қўйгани боис навбатдан ташқари сайлов ўтказишга қарор қилинди.

Бу эса инсон манфаатларини таъминлашга, дунёдаги ривожланган давлатлар қаторига кириш, халқимизнинг ҳаёт сифати ва даражасини ошириш, Ватанимизнинг жаҳон миқёсидаги обрў-эътиборини юксаклаштириш йўлидаги ишларимизни изчил давом эттиришга асос бўлади.

Мухтасар айтганда, янги Ўзбекистоннинг янги Конституцияси мамлакатимизнинг янги ривожланиш даврини бошлаб берапти. Уларнинг моҳиятини, асосини Президентимиз раҳнамолигида инсон учун, унинг бахту саодати учун амалга оширилаётган ислохотлар ташкил этади.

Ўтқир РАҲМАТ.

